

2. Арутюнова Н. Д. Предложение и его смысл : Логико-семантические проблемы / Нина Давидовна Арутюнова. – М. : Наука, 1976. – 383 с.
3. Генрі О. Останній листок : [оповідання] / Генрі О.; [пер. з англ.]. – К. : Молодь, 1983. – 224 с.
4. Генри О. Дары волхвов : [рассказы] / Генри О.; [пер. с англ.]. – М. : Астрель, 2012. – 480 с.
5. Грин Г. Комедианты : [роман] / Грехам Грин. – М. : Менеджер, 2003. – 336 с. – (Першотвір).
6. Грин Г. Комедианты : [роман] / Грехам Грин; [пер. с англ. Е. Гольшева, Б. Изакова]. – М. : Правда, 1986. – 310 с.
7. Карабан В. І. Посібник-довідник з перекладу англійської наукової і технічної літератури на українську мову. Частина 1. Граматичні труднощі: [навч. посіб.] / В'ячеслав Іванович Карабан. – Флоренція, Страсбург, Гранада, Київ : TEMPUS, 1997. – 317 с.
8. Корунець І. В. Теорія і практика перекладу (аспектний переклад) : [підруч. для студ. вищ. навч. закл.] / Ілько Вакулович Корунець. – Вінниця : Нова Книга, 2003. – 448 с.
9. Николаева Т. М. От звука к тексту / Татьяна Михайловна Николаева. – М. : Языки славянской культуры, 2000. – 680 с. – (Язык. Семиотика. Культура).
10. Плуноян В. А. Предисловие: Дискурс и грамматика / В. А. Плуноян // Исследования по теории грамматики. – М. : Гнозис, 2008. – Вып. 4 : Грамматические категории в дискурсе. – С. 7–34.
11. Henry, O. 100 Selected Stories : [оповідання] / Henry, O. – Chatham : Wordsworth Edition Limited, 1995. – 740 p. – (Першотвір).

**І. Задорожна
(Чернівці)**

ОЦІННИЙ ПОТЕНЦІАЛ НІМЕЦЬКОМОВНИХ ФРАЗЕОЛОГІЧНИХ ОДИНИЦЬ З КОМПОНЕНТАМИ – ІМЕННИКАМИ ЛЕКСИКО–СЕМАНТИЧНОГО ПІДКЛАСУ «ЕМОЦІЇ, ПОЧУТТЯ»

Розглядаються шляхи формування оцінного компоненту значення на прикладі німецькомовних фразеологічних одиниць з компонентами-іменниками лексико-семантичного підкласу «Емоції, почуття».

У результаті аналізу виявлено, що оцінна конотація слів-компонентів є визначальною у процесі створення оцінної конотації усієї фразеологічної одиниці.

Ключові слова: фразеологічна одиниця, фразеологічне значення, оцінна конотація.

Рассматриваются способы формирования оценочного компонента значения на примере немецкоязычных фразеологических единиц с компонентами – существительными лексико-семантического подкласса «Эмоции, чувства».

В результате анализа выявлено, что оценочная коннотация слов - компонентов является определяющей в процессе возникновения оценочной коннотации всей фразеологической единицы.

Ключевые слова: фразеологическая единица, фразеологическое значение, оценочная коннотация.

The article examines how the evaluative meaning of German phraseological units (hereafter PUs) with the nominative components “Ehre”, “Liebe”, “Glück”, “Wut”, “Spaß”, “Gnade”, “Freude”, “Angst” is generated. The analysis has revealed that PUs with positively connoted nouns “Ehre”, “Liebe”, “Glück”, “Spaß”, “Gnade”, “Freude” prevail in the language which is fixed in the dictionaries. This explains wider semantics of these nouns in comparison with negatively connoted “Wut”, “Angst”. However, this does not mean quantitative superiority of positively connoted PUs. Conversely, negative phenomena and experience arouse stronger emotions and accordingly are more frequent and vivid in the language, particularly in phraseology. It has also been ascertained that PUs connotation (consisting of evaluative, emotive-expressive and stylistic-functional elements) is primarily affected by the connotative peculiarities of their lexical components. Despite the fact that all the nouns (being the main (root) PU components) exercise major influence upon both the PUs imagery and their connotative (including evaluative) potential, the lexical distribution of these nouns may change the PUs connotation with “positive” or “negative” root components as well as enhance the connotative potential of these components in PUs. The formation of evaluative element of phraseological meaning based on the German phraseological units with nominal components of the lexical-semantic subclass «Emotions, feelings». The analysis revealed that evaluative connotation of word - components of a phraseological unit are decisive in the formation of the evaluative connotation of the whole phraseological unit.

The perspective of further research is seen in the investigation of euphonic, morphological and syntactic means role in the creating of PUs connotative meaning.

Key words: idiom, idiomatic meaning, evaluative connotation.

«Негативні ситуації», на відміну від «позитивних», викликають сильніші емоції, саме тому **негативна оцінка** і досвід знаходять своє частіше, детальніше і яскравіше відображення в мові й особливо у фразеології [14, с. 109; 3, с. 20; 12, с. 163], що доведено неодноразово кількісним аналізом як лексичного [напр., 13], так і фразеологічного складу мови [5; 14, с. 111].

Саме «оцінка» за результатами лінгвокультурологічних експериментів М. Л. Ковшової є **визначальною** в описі фразеологічних одиниць (далі ФО) носіями мови, що свідчить про надзвичайну важливість цього компонента семантики фразеологізму та про його головну роль при використанні ФО в мовленні [10, с. 101].

Оцінка тісно пов'язана з іншими компонентами конотативного значення: емотивно - експресивним і стилістично - функціональним. Усі компоненти конотації тісно переплетені один з одним і тому важко піддаються виокремленню в практиці лінгвістичного аналізу [11, с. 94–95].

Саме ця складність, не зважаючи на низку ґрунтовних наукових розвідок [напр., 3; 15], і є причиною недостатньої вивченості проблем конотативного компоненту фразеологічного значення, що і зумовило **актуальність** нашого дослідження.

Метою ж дослідження є вивчення оцінного потенціалу (оцінної конотації) та способів його виникнення у німецькомовних ФО з компонентами – іменниками лексико-семантичного підкласу (далі ЛСП) «Емоції, почуття» (**об'єкт** дослідження), відібраних за найбільшою фразеологічною продуктивністю стрижневих компонентів з «Німецько-українського фразеологічного словника» В. І. Гаврися і О. П. Пророченко [2] (**матеріал дослідження**).

Досягнення мети можливо за умови виконання таких **завдань**:

1) Визначення кількісних характеристик використання іменників на позначення емоцій та почуттів у фразеології німецької мови.

2) Аналіз оцінного потенціалу ФО з компонентами-іменниками ЛСП «Емоції, почуття».

3) Виявлення впливу лексичного наповнення досліджуваних ФО (у тому числі стрижневих компонентів - іменників ЛСП «Емоції, почуття») на оцінне значення усієї ФО.

У результаті попередніх досліджень [4] виявлено, що вісім іменників, які позначають емоції, почуття і т. п. («Ehre», «Liebe», «Glück», «Wut», «Spaß», «Gnade», «Freude», «Angst») є високопродуктивними у німецькій фразеології, тобто з ними у словнику [2] зафіксована значна кількість ФО. Якщо ж проаналізувати оцінний потенціал цих іменників («позитивна», «негативна», «нейтральна» конотація), то помітно, що лише два з них («Wut» і «Angst») є негативно конотованими.

Переважання позитивно конотованих лексичних компонентів у складі ФО зафіксовано і на прикладі інших ЛСП іменників, прикметників і дієслів [4] і це попри відомий факт переважання саме негативно конотованих ФО.

Постає логічне запитання: яким чином ФО з «позитивними» стрижневими компонентами набувають негативно конотації? Якою є роль лексичного оточення цих основних лексем і їх самих у творенні загального конотативного значення ФО?

Відомо, що значення ФО (у тому числі конотативне) не є сумою значень (у тому числі конотативних) його компонентів, оскільки в його основі лежить повне або часткове їх переосмислення [1, с. 178]. Але важлива роль лексичного наповнення ФО у формуванні її загального фразеологічного значення не підлягає сумніву [4, с. 23].

Таким чином, спочатку визначимо фразеологічну продуктивність та оцінність досліджуваних слів – компонентів ФО на основі словника [2], а також оцінну конотацію ФО з ними. Результати аналізу відображені в таблиці 1 (див. табл. 1).

Таблиця 1

Фразеологічна продуктивність іменників ЛСП «Емоції, почуття» та оцінна конотація ФО з ними

№ п/п	Іменник	Оцінність іменника	К-сть ФО з ним	К - сть ФО			>
				+	-	0	
1.	Glück	+	48	28 (58%)	17 (35%)	3 (6%)	+
2.	Ehre	+	41	25 (61%)	16 (39%)	–	+
3.	Liebe	+	28	15 (54%)	10 (36%)	3 (11%)	+
4.	Spaß	+	16	8 (50%)	8 (50%)	–	+ / –
5.	Freude	+	14	7 (50%)	5 (36%)	2 (14%)	+
6.	Gnade	+	14	10 (71%)	4 (29%)	–	+
7.	Angst	–	13	–	12 (92%)	1 (8%)	–
8.	Wut	–	11	–	11 (100%)	–	–
	Всього	+	185	93 (50%)	83 (45%)	9 (5%)	+

Дані таблиці 1 дозволяють зробити такі висновки:

1) Фразеологічно високопродуктивні позитивно конотовані лексичні одиниці (у нашому випадку іменники ЛСП «Емоції, почуття») переважають негативно конотовані як за власною кількістю (6 проти 2), так і за кількістю ФО з ними, що підтверджує попередні дослідження [4; 5; 6; 7; 8; 9] і думку про більш часте, активне залучення «позитивної» лексики до утворення ФО. Однією з причин чого може бути більша кількість значень саме у «позитивних» лексичних одиницях в антонімічних парах, а отже і здатність до фразеологічних поєднань з іншими словами, тобто до утворення ФО (див. напр. пари «Glück» – «Unglück», «Liebe» – «Haß»).

2) Хоча позитивно конотовані іменники є, як правило, стрижневими (головними) у складі ФО і, зрозуміло, впливають на конотацію усієї ФО, перевага позитивно конотованих ФО з ними не є вражаючою на відміну від ФО з негативно конотованими стрижневими компонентами, де практично усі ФО є «негативними». Це свідчить, з одного боку, про згаданий вище психолінгвістичний фактор більш частого, яскравого і різнобічного фіксування саме негативного досвіду мовною спільнотою, навіть і стосовно позитивних почуттів та емоцій (напр., «Glück und Glas, wie leicht bricht das», «j-m die Freude versalzen», «Liebe macht blind» і т. п.), а з іншого боку, виявляється, що «зіпсувати» конотацію ФО з «позитивним» стрижневим компонентом легше, ніж «покрашити» конотацію ФО з «негативним» стрижневим компонентом. Нижче нами буде здійснено аналіз різних факторів, які можуть як підсилити конотацію стрижневого іменника у складі ФО, так і «нівелювати» її.

3) Цікавим є факт і відносно незначної кількості умовно «нейтральних» ФО серед досліджуваних, що є доказом, по-перше, визначальності саме оцінної, емоційно-експресивної функції ФО і, по-друге, засвідчує важливість *контексту* для розкриття певних потенційних конотацій певних ФО (напр., «das Glück hilft dem Kühnen, dem Feigen weist es den Rücken», «aus Angst darf man wichtige Dinge nicht versäumen»). Слід тут також зауважити, що серед «нейтральних» ФО найбільше прислів'їв, що пояснюється особливостями і функціями цього виду ФО, а саме їх «повчальним», у першу чергу, а не «оцінним» характером (напр., «der Liebe und dem Feuer soll man beizeiten steuern»).

Таким чином, детально проаналізувавши лексико-семантичний склад 185 ФО і дослідивши роль у творенні загального конотативного значення усієї ФО конотації її окремих компонентів, ми виявили, що хоча знак конотації стрижневих компонентів (особливо негативних) значною мірою впливає на знак конотації усієї ФО, змінити його (і це стосується перед усім ФО з «позитивним» стрижневим компонентом) може:

а) наявність **«негативного» лексичного оточення** у межах ФО: «seine Ehre beflecken», «j-m den Spaß verderben», «nach Freud kommt Leid», «Glück ist der dummen Vormund», «j-n an der Ehre strafen», «Liebe lässt sich nicht erzwingen».

б) наявність **заперечних займенників і часток**: «keine Ehre im Leibe haben», «j-d hat weder Glück noch Stern», «keinen Spaß verstehen», «vor j-m keine Gnade finden», «j-d hat kein Glück».

в) **метафоричне переосмислення** усієї ФО (напр., «іронічне»): «das sind die Freuden des Berufs», «etw. aus Gnade und Barmherzigkeit tun», «j-d hat mehr Glück als Verstand», «er (або das) hat mir gerade noch zu meinem Glück gefehlt!», «Lass ihm doch den Spaß!».

Що ж стосується ФО з «негативним» стрижневим компонентом, то помічено, що в їх складі вживається переважно «негативно» або «нейтрально» конотована лексика, яка часто в результаті ще й метафоричного переосмислення підсилює загальний «негативний» оцінний потенціал усієї ФО: «in Angst und Not», «vor Wut explodieren», «in Angst und Sorge», «in Angst und Schrecken halten». Цей факт помічено і у негативно конотованих ФО з іншими «негативними» стрижневими компонентами [6; 7].

Отже, можна стверджувати, що на оцінну конотацію ФО впливає конотація її лексичного наповнення (особливо стрижневих компонентів і особливо «негативно» конотованих), а також метафоричне переосмислення (особливо «іронічне») усього стійкого комплексу слів, який і вважають фразеологічною одиницею.

Перспективу подальших досліджень вбачаємо у дослідженні ролі евфонічних, морфологічних та синтаксичних засобів у процесі творення конотативного значення ФО.

Список літератури

1. Баран Я. А. Фразеологія у системі мови: дис. на здобуття наук. ступеня докт. філол. наук : 10.02.15 / А. Я. Баран. – Івано-Франківськ, 1998. – 386 с.

2. Гаврись В. І. Німецько-український фразеологічний словник у 2 т. / В. І. Гаврись, О. П. Пророченко. – К. : Радянська школа, 1981. – 1 т. – 416 с., – 2 т. – 382 с.
3. Гамзюк М. В. Емотивний компонент значення у процесі творення фразеологічних одиниць на матеріалі німецької мови. Монографія / М. В. Гамзюк. – К. : Видавничий центр КДЛУ, 2000. – 256 с.
4. Задорожна І. П. Семантичні та сполучувальні властивості компонентів фразеологізмів у німецькій мові: дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук : 10.02.04 / Ірина Петрівна Задорожна. – Чернівці, 2003. – 267 с.
5. Задорожна І. П. Конотативні характеристики прикметників лексико-семантичного підкласу «Оцінка» (на матеріалі німецької мови) // Вісник Луганського нац. ун - ту ім. Т. Г. Шевченка. Філологічні науки. Част. І. Серпень, 2011. №16 (227). – С. 167-172.
6. Задорожна І. П. Конотативні особливості фразеологічних одиниць з компонентами-іменниками «Leben» і «Tod» (на матеріалі німецької мови) // Науковий вісник ЧНУ. Германська філологія. – Чернівці, 2013. – Вип. 668. – С. 27-34.
7. Задорожна І. П. Засоби творення конотативного значення німецькомовних фразеологічних одиниць з компонентами-іменниками «Liebe» і «Haß» // Наукові записки Вінницького державного педагогічного університету ім. М. Коцюбинського. Серія «Філологія. Мовознавство» // Збірник наук. праць. Гол ред. Іваницька Н. Л. – Вінниця, ТОВ «Фірма Планер», 2013. – Вип. 18. – С. 121-127.
8. Задорожна І. П. Конотація німецькомовних фразеологічних одиниць з компонентом-іменником «Ehre» // Науковий вісник ЧНУ. Вип. 690-691. – Чернівці, 2014. – С. 211-214.
9. Задорожна І. П. Німецькомовні фразеологічні одиниці з компонентами - іменниками «Sraß», «Gnade» і «Freude» (оцінний, емотивно-експресивний та функціонально-стилістичні компоненти значення) // Науковий вісник ЧНУ. – Чернівці, 2014. – Вип. 708-709. – С. 78-81.
10. Ковшова М. Л. Лингвокультурологический метод во фразеологии : Коды культуры / М. Л. Ковшова. – М. : Книжный дом «ЛИБРОКОМ», 2012. – 456 с.
11. Левицкий В. В. Семасиология / В. В. Левицкий. – Вінниця, «Нова книга», 2006. – 512 с.
12. Левицкий В. В. Лексикология немецкого языка / В. В. Левицкий. – Черновцы, Книги XXI. – 2010. – 376 с.
13. Манзій А. М. Емоційна лексика у сучасній німецькій мові: структура, семантика. – Автореф. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук зі спеціальності 10.02.04 Германські мови / А. М. Манзій. – Чернівці, 2008. – 20 с.
14. Мізін К. І. Компаративна фразеологія. Монографія / К. І. Мізін. – Кременчук : ПП Щербатих О. В., 2007. – 168 с.
15. Харченко В. К. Розграничение оценочности, образности, экспрессивности и эмоциональности в семантике слова // Русский язык в школе. – 1976. – №3. – С. 66-71.

I. Zakharchuk
(Chernivtsi)

NOT-OPERATOR'S FUNCTIONS IN G. CHAUCER'S DISCOURSE

Стаття присвячена дослідженню функцій заперечної частки NOT та їх аналізу у дискурсі "Кентерберійських оповідань" Дж. Чосера.

Ключові слова: заперечення, функції, заперечна частка, заперечне речення, парадигма, дискурс.

Стаття посвящена исследованию функций отрицательной частицы NOT и их анализа в дискурсе "Кентерберийских рассказов" Дж. Чосера.

Ключевые слова: отрицание, функции, отрицательная частица, отрицательное предложение, парадигма, дискурс.

An elaborate description of the category of negation and its expression paradigm was provided in different years by linguists. Their works are mainly concerned with negation and the strength of presuppositions, negation in language: pragmatics, function, ontology, natural history of negation, negative and positive polarity, standard negation: the negation of declarative verbal main clauses in a typological perspective. But outlining negative means in the diachronic perspective has not been undertaken on various levels of the language structure: syntax, semantics, text, and discourse yet. Compared to historical English phonology and morphology, historical English syntax is still a relatively underresearched field. The objective of the present paper is to reveal the functions of the NOT-marker on the sentence level and the text level in "The Canterbury Tales" to further characterize the negative modes in G. Chaucer's discourse. The negation paradigm in the Middle English language system is modeled. The Early Middle English negation paradigm mainly developed a variety and diversity of Old English negative forms, for example: Old English NE in Early Middle English NAT / NOT / NOGHT / NO / NE into Modern English NOT. We have revealed the negation paradigm in the "Canterbury Tales" and described the functions of the NOT-marker in G. Chaucer's discourse. The article concludes by highlighting the importance of negative means of expression and the necessity to explore a complex and multi-faceted